

PATAGOONS DOELWIT

HET ERFGOED VAN GOUD

DE NOORDSE PROTOCOLLEN
BOEK 2

JOHN ERIKSEN

Patagoons Doelwit: Het Erfgoed van Goud

Colofon Opmerking: De personages en gebeurtenissen in dit boek zijn fictief. Eventuele overeenkomsten met bestaande personen, levend of dood, berusten op toeval.

Copyright © 2025 John Eriksen Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Omslagfoto: Grafissimo / iStock

Redactie: Edition Svanen / Friedrich Steindorf Uitgeverij

Edition Svanen K. Sewekow Droste-Hülshoff-Str. 35 22609 Hamburg, Duitsland

www.john-eriksen.net

Eerste druk: 2025

ISBN: 978-94-03880-12-9 (e-book)

NUR: 305 (Thriller) / 340 (Misdaadroman)

Disclaimer: De meningen en feiten in dit boek zijn die van de auteur en weerspiegelen niet noodzakelijk die van de uitgever. De auteur en uitgever aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolledigheden.

INHOUD

Personages	1
Proloog: de laatste reis van U-2505	3
1. Aftellen	37
2. Noordelijk goud	76
3. Verraad	86
4. Jacht in Buenos Aires	104
5. Noorse kanalen	128
6. Vlucht naar het zuiden	142
7. Op de vlucht	167
8. Belegering van de kathedraal	195
9. Gevangen in Valle Perdido	226
10. Vlucht naar Chili	240
11. Operatie Siegfried	273
12. De achterkant	291
13. Verlies van controle	302
14. Aftellen	312
15. Aanval	322
16. Stormloop op de Casa Rosada	339
17. Omsingeld	363
18. Noorse erfenis	371
19. Schaduwen	381
Epiloog	389
Dankwoord	395
Boeken van Nils Eriksen	397

PERSONAGES

Proloog

Friedrich Gerhardt, kapitein-luitenant U-boot 2505

Karl-Heinz Müller, eerste officier

Walter Richter, hoofdmachinist

Horst Kauz, grootindustrieel

Hoofddeelte

President Harrison Calder

Julia Calder, echtgenote van de president

Erik Wiedner, journalist uit Duitsland

Amelia Thompson, bioloog uit Canada

Richard Wiedner, oom van Erik in Argentinië

Elisa Wiedner, tante van Erik

Aan de kant van de coupplegers

Esteban Mendoza, minister van Defensie

Andrés Suárez, minister van Binnenlandse Zaken

Joaquín Cortez, generaal aan de kant van de coupplegers

Hermann Kauz, grootindustrieel
Hans Stahl, agent van de nazi's
"Barracuda" Ortega, generaal in Córdoba
Camila Mendoza, vrouw van Esteban
Lucas, zijn stiefzoon
Alberto Mendoza, zijn grootvader

Aan de kant van de democraten

Talia Bialek, agente van de Mossad, codenaam Stern
Mateo Zabala, berggids uit Bariloche
Diego Herrera, hoofd van de federale politie GEOF
Heinrich Müller, bakker en kleinzoon van Müller

Noorwegen

Björn Ohlson - CEO van het energieconcern NordGreen
Lars Ohlson - zijn grootvader, collaborateur 1940-1945
Astrid Haugen - Noorse minister van Financiën
Lars Andersen - directeur Nordfjord Private Banking

PROLOOG: DE LAATSTE REIS VAN U-2505

Travemünde, 1 mei 1945

Friedrich Gerhardt voelde de trillingen van de motoren onder zijn voeten. De onderzeeër U-2505 sneed door de stilte van de Oostzee, terwijl aan de horizon vaag de vuurtoren van Travemünde opdoemde. Voor de bemanning die op de brug stond, leek het een welkom signaal – maar een bedrieglijk signaal. "Travemünde is in zicht", zei de uitkijk.

"Bevestigd", antwoordde Gerhardt kortaf. "De motoren op halve kracht."

"Halve snelheid begrepen, kapitein", kwam het antwoord uit de machinekamer.

Gerhardt pakte zijn verrekijker en bestudeerde de haven. Aan de Ostpreußenkai stonden meer vrachtwagens dan normaal. Drie schepen van de oorlogsmare lagen aan de dalben. Hun kanonnen waren afgedekt en de bemanningen zagen er vermoeid uit.

"Veel bedrijvigheid vandaag", merkte de uitkijk op.

"Te druk", mompelde Gerhardt. "Normaal liggen hier alleen een paar kleine speedboten."

Hij keek naar de kust. Aan stuurboord zag hij het casino van Travemünde, aan bakboord de Priwall en voor hem lag de haveningang. Ondanks de aanstaande aankomst voelde hij zich onrustig. Hij wist dat de wereld die hen te wachten stond een andere was dan die ze hadden verlaten.

Hij kneept zijn ogen dicht toen de boot door de mistvelden gleed. De oorlog had zo'n indruk op hem gemaakt dat hij zelfs in de laatste dagen van dit zinloze bloedbad kalm bleef. Op het dek stond Karl-Heinz Müller, zijn eerste stuurman. Hij keek naar de kust. Zijn ogen verraadden de uitputting van de afgelopen jaren. Hij had te veel gezien in deze oorlog: te veel bemanningen waren omgekomen, op onderzeeërs zoals die van hen. Hij verlangde naar een vredig leven. Maar hij betwijfelde of dat mogelijk was.

"Je gelooft toch niet echt dat het voorbij is, Karl-Heinz?", vroeg Gerhardt. Hij hield zijn blik op de Trave gericht.

Müller aarzelde. De koude ochtendlucht drong door zijn uniform heen. "Ik hoop het," zei hij uiteindelijk. "Maar ik vrees dat vrede zijn prijs heeft."

"Dat hoop ik niet. We zullen een prijs moeten betalen, ja," constateerde Gerhardt.

"En die zal hoog zijn. Want we zijn allemaal schuldig. De een door wat ze hebben gedaan. De ander door wat ze niet hebben gedaan."

Gerhardt zweeg. Müller had altijd al te veel nagedacht. Dat maakte hem tot een goede officier, maar ook tot een gevaarlijke man in tijden als deze. En dat gepraat over de "prijs" die ze zouden moeten betalen, was erg gevaarlijk. "Roer midden", beval Gerhardt de stuurman.

"Roer midden, kapitein."

De onderzeeër gleed langzamer door het water. Gerhardt keek naar de activiteiten op de kade. Havenarbeiders in blauwe overall rolden vaten over hellingen. Soldaten in veldgrijs hielden toezicht op het lossen van een vrachtwagen.

Alles zag er hectisch uit, maar toch nog georganiseerd. "Maak je klaar om aan te meren", riep Müller naar achteren.

De matrozen sprongen naar de touwen. Ze bewogen zich routinematig, ondanks de vermoeidheid na een reis van weken. U-2505 was hun thuis geworden, een drijvend stuk boot in een wereld die zich elke dag meer tegen hen keerde.

Onder hen, in de machinekamer, werkte Walter Richter, de hoofdmachinist. Zijn handen waren onder de olie, want hij sleutelde aan de dieselmotoren. De bemanning respecteerde hem om zijn vakkennis. De mannen zeiden dat hij elk geluid van de machines kende.

"Weber!", riep Richter naar de jonge matroos. "Controleer de oliedruk van de stuurboordmachine."

"Ja, hoofdmachinist."

Weber was pas drie maanden aan boord. Hij kwam uit een dorpje bij Bremen en had voor de oorlog als leerling in een werkplaats gewerkt. De techniek van de onderzeeër fascineerde hem nog steeds.

"De oliedruk is normaal", meldde Weber.

"Goed. Nu de koelwatertemperatuur."

Richter keek toe hoe de jongen aan het werk was. Weber deed hem denken aan zijn eigen zoon, die ergens aan het oostfront was gesneuveld. De brief van zijn vrouw had hem maanden geleden bereikt. Sindsdien sprak hij nog minder dan voorheen.

Walter voelde dat de motoren langzamer gingen draaien. De boot naderde de haven. Hij veegde het zweet van zijn voorhoofd. Hij dacht aan een thuis dat misschien nog op hem wachtte. Misschien – want ze wisten allemaal hoe slecht het stond met het naderende einde van de oorlog.

"Motoren stoppen", klonk het bevel door de megafoon.

"Motoren stoppen", bevestigde Richter en bediende de hendels. De dieselmotoren vielen stil. Het gebrom dat hen wekenlang had vergezeld, maakte plaats voor een ongewone stilte.

"Nu hebben we eindelijk rust", zei Weber. "Bijna griezellig."

"Wen er maar niet aan", antwoordde Richter. "We gaan binnenkort weer varen."

U-2505 lag aan de kade. Kapitein-luitenant Gerhardt voelde zelf ook opluchting. Iedereen wist hoe gevaarlijk hun reis naar Travemünde was geweest. Ze waren over de Noordzee en de Oostzee gekomen. Ze hadden stormen en hoge golven doorstaan. Maar het was de lucht die nu hun grootste bedreiging vormde. Luchtaalarmsignalen, om precies te zijn.

Oberleutnant zur See Müller stond op het dek. Hij keek naar de lucht alsof hij de aanval kon voorspellen voordat die kwam. Hij dacht aan zijn ouders, aan het landelijke huis bij Hamburg, aan het leven in vrede. Want hij verlangde naar vrede, terwijl hij voelde hoe de kou door zijn kleren kroop. Hij wenste niets liever dan dat deze oorlog, die hem zoveel had gekost, eindelijk voorbij was.

"Touwen klaar!", riep hij naar de matrozen.

"Touwen klaar, luitenant!"

"Het moet snel voorbij zijn", zei hij zachtjes.

Een matroos genaamd Schmidt kwam naast hem staan. Schmidt was een oude rot die al in de Eerste Wereldoorlog op onderzeeërs had gevaren. "Wat denkt u, luitenant? Hoe lang duurt het nog?"

"Niet lang meer, Schmidt. De Amerikanen en de Russen zullen elkaar binnenkort de hand reiken. Ergens in het midden van Duitsland."

"En wat gebeurt er dan met ons?"

Müller keek naar het water van de Trave. "Dat weet ik niet, Schmidt. Dat weet ik echt niet."

Plotseling doorbrak een schrille fluittoon de stilte. Daar was het, het luchtalarm. De mannen aan boord verstijfden even. "Luchtalarm!", riep iemand op de kade.

"Iedereen in dekking!", brulde een havenarbeider.

Het lawaai kwam over hen heen. Britse vliegtuigen

denderden over de kade, hun donkere silhouetten tekenden zich af tegen de grijze lucht. Het gebrom van hun motoren was oorverdovend. Gerhardt riep bevelen, met vaste stem, ondanks de chaos.

"Iedereen in dekking", riep Müller.

De matrozen wierpen zich achter de opbouw van de onderzeeër. Schmidt botste tegen de torenbekleding en trok Weber mee.

"Hoofd omlaag, jongen!", riep de oude matroos.

De eerste schoten werden gelost en het water rond de onderzeeër siste. Trajectlichtkogels vlogen over het dek. Een salvo uit een machinegeweer sloeg in op de kademuur en slingerde betonsplinters door de lucht.

Er was natuurlijk geen tijd geweest om onder te duiken, zeker niet in de smalle Trave.

De Engelse jachtvliegtuigen cirkelden in de lucht. Hun machinegeweren vormden een dodelijke bedreiging voor elke bemanning. In de machinekamer hoorde Walter Richter het gehuil van de vliegtuigmotoren door het staal van de romp heen. "Weber! Kom onmiddellijk hierheen!"

"Maar hoofdmachinist, ik ben toch al..."

"De andere Weber! De radiotelegrafist!"

De jonge radiotelegrafist gleed de ladder af naar de machinekamer. Zijn gezicht was bleek van angst.

"Bent u bang?", vroeg Richter.

"Ja, hoofdmachinist."

"Goed, want dat moet u ook zijn. Blijf hier beneden totdat het spook voorbij is."

Walter Richter verscheen naast Gerhardt. Zijn gezicht glom van olie en zweet. "Je hebt de motoren gestopt, toch?", zei hij boven het gebrom uit.

Gerhardt knikte kort. Walter verdween weer in de diepten van de onderzeeër, naar de motoren die hen hierheen hadden gebracht.

Er volgde een tweede aanval. Deze keer vlogen de

Typhoons nog lager. Hun schaduwen jaagden over het dek. Het gekletter van de boordwapens vermengde zich met het gefluit van de motoren. "Mijn god," riep Weber.

"Het komt wel goed," zei de oude matroos. "Ze hebben het op de grote schepen gemunt, niet op ons."

Maar dat klopte niet helemaal. Een salvo raakte het water op nog geen tien meter afstand van de onderzeeër. De waterfonteinen spoten over het dek en doorweekten de mannen.

De bemanning werkte kort om de onderzeeër vast te leggen. Ondertussen begonnen de vliegtuigen aan een nieuwe aanval. "Meertouw over!", riep een matroos op de kade.

"Lijn over!", antwoordde Schmidt en slingerde de zware touw over.

Müller stond naast Gerhardt. Hij hield zijn blik op de hemel gericht. De vliegtuigen maakten een bocht en vielen voor de derde keer aan. Hij keek naar de kerk van Travemünde en sprak een kort gebed uit dat ze deze keer gespaard zouden blijven. "Nog even volhouden", zei hij.

De derde aanval was gericht op een torpedootjager verder stroomopwaarts. De bommen sloegen in het water naast het oorlogsschip. Er rees een enorme waterkolom op, gevolgd door zwarte rook. "Treffer!", riep iemand.

Maar het was geen voltreffer. De torpedootjager lag nog steeds op zijn plaats, ook al had hij een zorgwekkende slagzij gekregen. Toen verdwenen de vliegtuigen net zo snel als ze waren gekomen. De stilte die op het gedonder volgde, klonk onnatuurlijk. De mannen aan boord haalden opgelucht adem. Sommigen baden, anderen vloekten. "Het gevaar is geweken!", riep iemand.

Een half uur na het sein veilig meerde een tweede schip aan bij de Ostpreußenkai. De "Nordstjernen" was een onopvallend

vrachtschip van ongeveer 800 ton. De grijze verf was op sommige plaatsen afgebladderd en aan de achtersteven wapperde een kleine Noorse vlag naast de Duitse oorlogsvlag.

Kapitein-luitenant Gerhardt observeerde het schip door zijn verrekijker. "Nog een transportschip", zei hij tegen Müller. "Waarschijnlijk uit Bergen of Trondheim."

Sinds de bezetting van Noorwegen in 1940 voeren veel Noorse handelsschepen onder Duitse controle. De bemanning bestond uit een mix van Noorse zeelieden en Duitse opzichters. Gerhardt zag meteen het verschil: de Noren werkten met gebogen hoofd, de Duitsers gaven de bevelen.

De magere man in een donkere jas, die eerder toezicht had gehouden op het laden, kwam over de loopplank. "Kapitein-luitenant, de nabestelling is gearriveerd", zei hij zakelijk.

"Wat voor soort nabestelling?" Müller kwam dichterbij.

"Waardevolle voorwerpen uit Oslo. De inhoud van de kluisen van de Noorse Nationale Bank." De man keek niet op toen hij sprak. "Dit is het resultaat van vijf jaar systematisch verzamelen."

Binnen in de onderzeeër heerste slechts schijnbaar chaos. Hoofdmachinist Richter was in zijn element. Het gezoem van de nu stilgelegde machines omringde hem. In het flikkerende licht van kale gloeilampen werkten hij en zijn bemanning tussen de machines. "Kom op jongens, we hebben niet de hele dag de tijd", zei Richter.

Hij veegde met een met olie besmeurde doek over het glanzende oppervlak van een van de krachtige batterijen van de Type XXI-onderzeeër. Deze batterijen vormden het hart van de boot. Ze maakten het mogelijk om langer en stiller onder water te blijven dan elke andere onderzeeër in de oceaan. Ze hadden drie keer de capaciteit van de vorige

boten. Maar ze waren ook grillig en hadden voortdurend onderhoud en aandacht nodig.

"Meneer de hoofdmachinist," vroeg de jonge Weber, "zijn we echt beter af dan de andere onderzeeërs?"

Richter keek op. Weber was leergierig, dat beviel hem wel. 'Zie je deze cellen hier? Elke cel is groter dan alle batterijen van de Type VII-boten bij elkaar. En we hebben er 372.'

"372?"

"Precies. Dat geeft ons 25 knopen onder water. De Tommys kunnen ons niet meer pakken als we eenmaal onder water zijn."

Weber knikte. De techniek maakte nog steeds indruk op hem.

Het hele type onderzeeër was nieuw en haastig ontworpen. Dat merkte Richter wanneer er weer iets niet werkte zoals het hoorde. Wat eigenlijk dagelijks het geval was. Een jonge matroos worstelde met het aansluiten van een meetapparaat. Richter keek een tijdje toe. Toen kwam hij dichterbij en gaf een korte instructie. De hand van de jongen trilde niet meer toen hij het apparaat correct had aangesloten.

"Heel goed." Richter knikte goedkeurend. "Nu de volgende. We moeten weten dat elke cel van deze batterijen ons veilig verder kan brengen."

Ze waren nog maar net klaar met het onderhoudswerk toen het bevel klonk dat ze allemaal naar het dek moesten komen. Moe, maar gedisciplineerd klommen ze de smalle ladder op, het sombere daglicht in.

Op de Ostpreußenkai bot zich hen een vreemd beeld aan. Een eindeloze rij brandstovaten werd al aan boord gebracht, vergezeld van kisten waarvan de inhoud met grote, zwarte letters als "Vertrouwelijk" was gemarkeerd. De mannen wisselden bezorgde blikken uit. Deze lading behoorde namelijk niet tot de gebruikelijke bevoorrading voor hun boot. "Wat is dat?", fluisterde Weber.

"Houd je mond", zei Schmidt. "Vragen stellen is niet onze taak."

Maar Weber was niet de enige die zich afvroeg wat er aan de hand was. Een havenkraan zwenkte een bijzonder zware kist over het open luik. Vier mannen moesten hem naar zijn plaats dragen, hoewel hij niet bijzonder groot was.

"Wat zit daar in? Stenen?", zei een matroos.

"Stel geen domme vragen", antwoordde zijn kameraad. "Laten we dat ding gewoon wegbrengen."

Een burger in een donkere jas hield toezicht op het laden. Hij droeg een aktetas en maakte aantekeningen op een klembord. Toen hij Müllers blik opmerkte, knikte hij kort en draaide zich om.

Müller trad voor de verzamelde bemanning. "Heren," zei hij met vaste stem, "onze opdracht is veranderd."

Er ging een gemompel door de rijen. Ze begonnen te speculeren.

"Deze lading is van het grootste belang", zei hij. "Het is nieuwe uitrusting die ons een voordeel moet opleveren."

"Wat voor voordeel?", vroeg Schmidt zachtjes.

Müller negeerde de vraag. Zijn blik ging over de gezichten van zijn mannen. Ze waren allemaal getekend door de oorlog. "Wat nu komt, zal niet gemakkelijk zijn. We moeten opnieuw op reis gaan", zei hij. "We zullen dieper duiken en langer zwijgen dan ooit tevoren."

"Waar gaan we heen?", vroeg Weber.

"Dat zullen jullie te zijner tijd te horen krijgen," antwoordde Müller. "Tot die tijd concentreren jullie je op jullie taken."

Dat Müller zelf had gehoopt na deze reis weer naar huis te kunnen terugkeren, hield hij voor zich. Hij wist dat de mannen er net zo over dachten. Ze knikten, sommigen met alerte ogen, anderen leken terneergeslagen. Maar ze wisten allemaal dat ze geen andere keuze hadden dan het bevel op te volgen.

De kisten van het Noorse vrachtschip hadden andere opschriften dan de eerste lading. Stempels toonden "Norges Bank Oslo", "Reichskommissariat Norwegen" en datums tussen 1940 en 1944. Veel etiketten waren in het Noors geschreven, met daaronder Duitse vertalingen.

Hoofdmachinist Richter tilde een van de kleinere kisten op. "Zwaar als lood", merkte hij op tegen Weber.

Een matroos mompelde: "Veel goud in de banken."

De Duitse bewakers hielden lijsten bij en noteerden serienummers. Een van hen sprak vloeiend Noors met een oudere Noorse zeeman, die berustend knikte en mechanisch de kisten verplaatste.

Müller observeerde een jonge Noorse matroos, misschien twintig jaar oud. Zijn ogen vertoonden de doffe blik van iemand die vijf jaar lang door een bemanning was geknecht. Toen hun blikken elkaar kruisten, draaide de Noor snel zijn hoofd weg.

Het laden duurde twee uur. Toen de Nordlys weer vertrok, bleef alleen de geur van diesel en de smaak van zout in de lucht achter op de kade.

De bemanning nam met tegenzin de nieuwe orders in ontvangst. Terwijl ze de brandstofvaten en de met geheimhoudingsstempels gemarkeerde kisten aan boord brachten, was er afkeuring te zien, maar ook nog een restje enthousiasme.

Sommige van de jongere matrozen leken opgewonden. Ze dachten nog dat geheime wondermiddelen hen konden redden. In hun ogen was nog steeds het geloof te zien dat de oorlog nog te winnen was. Weber sprak met zijn kameraad Heinz, een machinist uit Keulen. "Misschien is het een nieuw

wapen", fluisterde Weber opgewonden. "Zoals de V-2, maar dan voor onderzeeërs."

"Droom verder", antwoordde Heinz sceptisch. "Als we geheime wondermiddelen hadden, zouden we hier niet rondhangen."

"Maar die kisten zijn zo zwaar..."

"Het kan van alles zijn. Munitie, reserveonderdelen, proviand."

"Proviand weegt niet zo veel."

Heinz haalde zijn schouders op. "Dan maar munitie."

Müller wist wel beter. Hij had gehoord dat de Britse troepen al voor Hamburg stonden.

Onder de oudere zeelieden was het enthousiasme voor deze oorlog verdwenen. Ze hadden te veel kameraden zien sterven. De glans was uit hun ogen verdwenen. Die had plaatsgemaakt voor het verlangen naar een einde aan het zinloze bloedvergieten. Schmidt stond naast zijn kameraad Petersen en keek toe hoe het laden plaatsvond.

"Dit is toch waanzin", mompelde Schmidt. "De oorlog is verloren en we moeten weer uitvaren."

"Psst," waarschuwde Petersen. "Niet zo hard."

"Wat maakt het uit? Over twee weken zijn de Amerikanen hier."

"Toch. Zolang we uniform dragen, houden we onze mond."

Schmidt spuugde uit. "Uniform. Wat is dat nog waard?"

"Ons leven," antwoordde Petersen zachtjes. "Nog steeds."

Müller stond bekend om zijn realistische kijk op de dingen. Hij stond aan het hoofd van de bemanning. De mannen respecteerden hem niet alleen als hun meerdere, maar ook als een man die om hen gaf. Toch deed hij zijn plicht om zoveel mogelijk van zijn mannen levend thuis te brengen.

De kapitein van de onderzeeër was heel anders. Hij was een overtuigd nationaalsocialist. Zijn trouw aan het regime en de ideologie liet geen ruimte voor twijfel. Hij was een man die

nog steeds met fanatieke ijver de slogans van de partij verkondigde. Hij verwachtte van zijn mannen dat ze zijn voorbeeld volgden, zonder rekening te houden met de realiteit van de oorlog of de dreigende nederlaag. En net als Müller wist ook hij diep van binnen dat het uur spoedig zou slaan.

Gerhardt kwam uit zijn hut en keek toe hoe het laden plaatsvond. Naast hem stond de burger met de aktetas. "Hoe lang gaat dat duren?", vroeg Gerhardt.

"Nog twee uur", antwoordde de man. "Dan kunt u vertrekken."

"En de bestemming?"

"Dat staat in uw verzegelde orders. Open ze pas als u de Duitse kust hebt verlaten."

Gerhardt knikte. "Begrepen."

"Nog één ding, kapitein-luitenant. U moet weten dat deze missie van het grootste belang is. Belangrijker dan uw boot, belangrijker dan uw bemanning."

"Dat begrijp ik."

"Goed. Dan wens ik u een succesvolle reis."

De burger vertrok. Gerhardt keek hem na en vroeg zich af wie de man werkelijk was. Was hij van het ministerie, van de Gestapo of van de SS? Of was hij een van de nieuwe mensen die er zouden zijn, die al aan de tijd na de oorlog dachten?

De bemanning voelde voortdurend de druk van twee zo verschillende leiderschapsstijlen. Ze wisten dat hun kapitein-luitenant hen niet onnodig in gevaar zou brengen. Maar de aanwezigheid van de kapitein liet geen ruimte voor tegenpraak of discussie.

"Kameraden", zei Müller nu. "Onze orders zijn veranderd. Dit materiaal is van cruciaal belang voor het verdere verloop van de oorlog. Wij zijn uitverkoren om deze opdracht uit te voeren."

Hij glimlachte cynisch in zichzelf. 'Uitverkoren' – dat was een interessante woordkeuze, die hij van Gerhardt had over-

genomen. Hij wist dat veel van de mannen die voor hem stonden families hadden die hoopten dat ze op een dag ongedeerd zouden terugkeren. Hij wist ook dat de beslissingen die hij nam het leven van deze families voor altijd konden veranderen. Zonder zijn eigen familieleden, die hij als vermist moest beschouwen, voelde Müller een bijzondere verantwoordelijkheid voor de mannen onder zijn bevel. "We gaan de missie in met het besef dat ieder van ons een rol te spelen heeft", zei hij. "Ik weet dat velen van jullie thuis worden verwacht."

De mannen luisterden. Sommigen keken begripvol naar de subtiele boodschap die Müller hen overbracht. Hij sprak niet over heldendom of overwinning, maar over de simpele, onverbloemde waarheid in een meedogenloze oorlog. "Onze missie is duidelijk en we zullen die volbrengen. Maar zonder onnodige risico's", zei hij.

In de vroege ochtenduren van 1 mei maakte U-2505 zich klaar om uit te varen. De lucht was bewolkt. Er was geen ruimte voor feestelijkheden. De koers zou hen naar het Kattegat brengen, naar het noorden, voor de kust van Denemarken. Voor de bemanning was deze 1 mei niet langer de dag van de arbeid, maar een sombere dag op zee.

Het nieuws dat sporadisch en vaak tegenstrijdig via de radio binnenkwam, vertelde over de wereld buiten. Die veranderde snel en onherroepelijk. Op 1 mei 1945 was het Derde Rijk inderdaad in ontbinding. Het Rode Leger had Berlijn ingenomen. In veel andere regio's hadden de geallieerde strijdkrachten de controle overgenomen. Er waren gebieden die nog niet volledig bezet waren. Daaronder vielen vooral delen van Noord-Duitsland, Noorwegen en een laatste bolwerk van verzet in de Alpen. Maar dat kon elk moment veranderen, aangezien de geallieerden de Elbe waren overge-

stoken. En er waren schepen zoals deze onderzeeër, die van dit alles niets leken te weten.

"Lijnen los!", beval Müller.

De meertrossen werden losgemaakt. U-2505 voer langzaam weg van de kade. Het water van de Trave klotste tegen de boeg.

"Langzaam vooruit", beval Gerhardt.

"Langzaam vooruit", bevestigde de machinist.

De dieselmotoren kwamen weer tot leven. Hun vertrouwde gestamp vulde de boot opnieuw. Weber stond op het dek en keek terug naar Travemünde. Hij vroeg zich af of hij zijn thuis ooit nog zou terugzien.

"Verdrietig?", vroeg Schmidt, die naast hem was komen staan.

"Een beetje. Jij niet?"

Schmidt keek naar de zich verwijderende kust. "Ik ben te vaak weggeweest om nog verdrietig te zijn. Je raakt eraan gewend."

"Maar uw familie ..."

"Mijn vrouw is dood. Ze is omgekomen bij een bombardement op Hamburg. Mijn zoon wordt vermist. Wat moet ik thuis?"

Weber zweeg ontroerd. Hij had niet geweten dat Schmidt zoveel had verloren. "Het spijt me," zei hij uiteindelijk.

"Het geeft niet, jongen. Oorlog is oorlog. Die neemt wat hij nodig heeft."

Kapitein Gerhardt had zich na het afvaren teruggetrokken in zijn hut. Hij brak het zegel van de orders. De woorden die hij las, waren duidelijk en ondubbelzinnig. Het was een bevel dat op het eerste gezicht leek op een vlucht. Een laatste wanhopige geste van een ten onder gaand regime. Maar Gerhardt glimlachte. Hij wist precies welke lading ze vervoerden. Die was in allerijl naar Travemünde gebracht.

Hij las verder. De orders waren gedetailleerd en nauwkeurig. De route zou hen via het Kattegat rond de Britse eilanden

leiden, en vervolgens zuidwaarts door de Atlantische Oceaan. Er waren geen tussenstops gepland. De reis moest zo snel en onopvallend mogelijk verlopen. Een bepaalde paragraaf trok zijn aandacht: "De lading moet onder alle omstandigheden worden beschermd. Bij dreigende gevangenneming moet de boot worden gezonken. De lading mag niet in vijandelijke handen vallen."

Gerhardt vouwde de papieren op en bergde ze op in zijn kluis. Dit was dus zijn laatste missie. Niet de glorieuze strijd tegen de vijand die hij zich had gewenst, maar een vlucht met gestolen goederen.

Of was het meer dan dat? De orders spraken van een "voortzetting van de strijd onder andere omstandigheden". Van een "herordening in de Nieuwe Wereld". Van een "Vierde Rijk aan de andere kant van de oceaan".

Misschien was het toch niet het einde. Misschien was het een begin.

De onderzeeër was een van de laatste nog functionerende voertuigen van de oorlogsmacht. Hij zou nu een reis beginnen die hem waarschijnlijk niet meer terug zou brengen naar het Europa zoals zij dat kenden.

U-2505 voer door de wateren van de Oostzee richting de Grote Belt. Het verwijderde zich van een land dat nauwelijks nog bestond. Het voer een onzekere toekomst tegemoet.

Op 3 mei doorkruiste de onderzeeër het noordelijke Kattegat. Friedrich Gerhardt riep de officieren bijeen in de krappe commandokamer. De reis was gevaarlijk. Vliegtuigen konden de boot op elk moment boven water ontdekken. Duiken was niet minder gevaarlijk, omdat er in dit deel van het zeegebied mijnen dreven. Er hing een zware stilte over de mannen die zich rond de kaartentafel hadden verzameld.

Gerhard keek hen een voor een aan en liet toen de bom

vallen. "Heren, ons doel is Argentinië." Zijn stem liet geen twijfel bestaan over zijn vastberadenheid. Zijn ogen vermeden oogcontact met Karl-Heinz Müller.

Die trok een wenkbrauw op. "Pardon? Zo ver? En wat is het doel?", vroeg hij. In zijn stem klonk een mengeling van voorzichtigheid en verborgen uitdaging.

"We vervoeren meer dan alleen materiële goederen", zei Gerhardt. Hij ging niet in detail. Hij wist dat de lading van de onderzeeër onderwerpen raakte die beter onaangeroerd konden blijven. "Het is onze plicht om deze opdracht uit te voeren."

"Argentinië is heel, heel ver weg", zei de navigatieofficier, luitenant ter zee Hoffmann. "Dat is waarschijnlijk meer dan 10.000 zeemijlen. Met deze brandstofvoorraad..."

"We hebben genoeg brandstof", onderbrak Gerhardt hem. "Meer dan genoeg."

"En de route?", vroeg Müller.

Gerhardt spreidde de zeekaart uit. "Die loopt rond Schotland en dan zuidwaarts door de Atlantische Oceaan. We vermijden alle bekende scheepvaartroutes."

"Dat betekent wekenlang onder water," zei Hoffmann. "De bemanning..."

"De bemanning houdt het vol", zei Gerhardt scherp. "Dat is een bevel."

Sommige mannen mopperden. Ze waren boos over het vooruitzicht om op een zinloze missie te worden gestuurd, terwijl hun vaderland in puin lag. Maar voordat de discussie kon escaleren, kwam de radio-officier met een bericht. Het sneed ijskoud door de gespannen sfeer. Het bericht dat hij had ontvangen, was het laatste rapport van de Wehrmacht. Het was uitgezonden door de zender Flensburg – de tijdelijke hoofdstad van het laatste leger van het Derde Rijk.

Weber las met trillende stem voor: "Grootadmiraal Dönitz heeft de onvoorwaardelijke capitulatie van alle Duitse strijd-

krachten ondertekend. Alle resterende eenheden moeten onmiddellijk de strijd staken. De oorlog is voorbij."

Het nieuws galmde door de kamer. Het deed de gezichten van de mannen verstijven. Kapitein-luitenant Gerhardt stond roerloos. Hij had zijn vuisten gebald, alsof hij de kracht van deze woorden wilde negeren. Müller daarentegen toonde een vleugje opluchting op zijn gezicht, voordat hij weer veranderde in het masker van een officier.

"Dat kan niet waar zijn," fluisterde Hoffmann. "Dönitz zou nooit..."

"Jawel," zei Müller zachtjes. "Dat zou hij wel doen. Hij is realistisch genoeg om dat te doen."

"Wat betekent dat voor ons, kapitein?", vroeg Weber. Zijn stem klonk onzeker.

Gerhardt draaide zich langzaam om. Zijn blik gleed over de gezichten van zijn mannen. "Dat betekent dat we nu meer dan ooit op onszelf zijn aangewezen", zei hij. "De wereld mag zich dan tegen ons hebben gekeerd, maar we hebben nog steeds een opdracht uit te voeren."

Müller deed een stap naar voren. Hij keek Gerhardt vastberaden aan. "Kapitein, ons commando bestaat niet meer. Er kan geen bevel meer worden gegeven. Doorgaan zou ..."

Gerhardt onderbrak hem. "Ik begrijp uw bezorgdheid, Müller. Maar zolang ik het bevel voer, zullen we onze orders opvolgen. We zijn soldaten. Dat is onze plicht. En geloof me: het bevel blijft bestaan. Net zoals ons opperbevel blijft bestaan – alleen niet waar u het kent," zei hij geheimzinnig.

"Waar heeft u het over?", vroeg Hoffmann. "Het rijk is ten einde. Berlijn is gevallen. Wat heeft het nog voor zin?"

Gerhardt glimlachte koel. "Het rijk dat u kent, ja. Maar ideeën sterven niet zo gemakkelijk. En zeker niet als ze over de juiste middelen beschikken."

Hij klopte op de kaart. "In Zuid-Amerika wachten mannen op ons. Mannen met een visie. Mannen met plannen voor de toekomst."

"U bedoelt nazi's op de vlucht," zei Müller duidelijk.

"Ik bedoel Duitsers die de strijd zullen voortzetten. Met andere middelen, maar ze zullen doorgaan."

Het conflict tussen gehoorzaamheid en gezond verstand leek voelbaar in de onderzeeër, tussen blind geloof en de realiteit. U-2505 ploegde verder door de koude wateren van het Skagerrak. Elke man aan boord vocht zijn eigen innerlijke strijd.

In de machinekamer heerste het monotone gebrom van de dieselmotoren. Hoofdmachinist Walter Richter haalde een sigaar en een lucifer tevoorschijn, hoewel roken daar verboden was. Hij stak de lucifer aan en hield de vlam tegen het uiteinde van de sigaar.

"Nou, als dat zo is," zei Richter. Hij inhaleerde genietend de rook. "Dan kunnen we nu naar de BBC luisteren, er is toch geen andere zender meer."

De radiotelegrafist kwam net de machinekamer binnen. Hij moest lachen. "Dat klopt, Richter. Eens iets anders dan alleen marsmuziek en propaganda. Misschien horen we nu meer over de situatie."

Sommige van de aanwezige mannen lachten ook. Hun gezichten ontspanden zich even. Ze beleefden samen het verboden: de sigaar in de benauwde ruimte van de onderzeeër. Het incident was ongelooflijk: roken in de machinekamer was ten strengste verboden, en überhaupt het noemen van de drie letters "BBC". Maar de kapitein merkte hier niets van.

"Meneer de hoofdmachinist," zei Weber aarzelend, "is dat niet gevaarlijk? Hier beneden roken?"

Richter blies de rook in de lucht. "Alles is gevaarlijk, jongen. Het leven is gevaarlijk. Maar weet je wat? Ik heb zes

jaar oorlog overleefd. Als een sigaar me nu doodt, dan is dat waarschijnlijk het lot."

De andere mannen knikten. De oorlog had hen allemaal veranderd. Sommigen waren hun angst kwijtgeraakt, anderen hun hoop. Maar ze hadden allemaal geleerd dat de regels alleen golden zolang er iemand was om ze te handhaven.

Weber en Richter gingen naar de radiokamer. "Eens kijken wat de Britten te zeggen hebben."

Hij draaide aan de knop. Na een korte ruis vulde de markante, plechtige stem van een BBC-spreker de kamer.

"... en herhalen het nieuws dat de oorlog in Europa voorbij is. Duitsland heeft zich overgegeven. Vandaag is het de dag van de overwinning in Europa, V-Day. In de straten van Londen, in heel Groot-Brittannië en in de geallieerde landen vieren de mensen de overwinning en het einde van de donkere oorlogsjaren."

De mannen luisterden. Sommigen met openlijke verbazing, anderen met opluchting, slechts enkelen met een vleugje bitterheid. Ze wisten dat deze overwinning niet hun overwinning was. Het einde van de oorlog betekende voor hen geen vrede, maar onzekerheid.

Richter nam een trek van zijn sigaar. Hij liet de rook opstijgen. "Tja, kameraden, we weten nu tenminste dat we geschiedenis zijn."

Weber knikte. Hij hield zijn blik op de radio gericht. "Geschiedenis, ja. Maar ik vraag me af welk verhaal er over ons verteld zal worden..."

"De geschiedenis wordt geschreven door de overwinnaars," zei Richter. "En dat zijn wij niet."

Het gelach was verstomd. De mannen bleven luisteren. De stem uit de radio sprak over vrijheid en een nieuw begin. Begrippen die voor de bemanning van U-2505 even ver en onbereikbaar leken als de blik op de hemel in de diepte van de oceaan.

Na het nieuws bleef de spanning in de stalen boot bestaan.

De echo van "Victory Day" leek in de hoofden van de mannen na te klinken. Een groep bemanningsleden verzamelde zich rond machinist Hans Gruber. "Genoeg is genoeg", zei de monteur. Zijn stem klonk krachtig. "We hebben bevelen opgevolgd en zijn door een hel gegaan en weer teruggekomen. Maar nu is de oorlog voorbij. Er kan geen bevel meer komen om door te gaan. We moeten ons overgeven en geen hete goederen over de wereldzeeën vervoeren."

Er ging een instemmend gemompel door de groep mannen. Sommigen knikten vastberaden. "Gruber heeft gelijk", zei Schmidt. "Mijn familie denkt dat ik dood ben. Ik wil naar huis."

"Welk huis?", vroeg Petersen bitter. "Hamburg ligt in puin. Berlijn is een puinhoop. Wat moeten we daar?"

"Beter dan hier weg te rotten", antwoordde Schmidt. "Of in Argentinië als oorlogsmisdadiger te worden opgejaagd."

"Wie zegt dat we oorlogsmisdadigers zijn?", vroeg Weber.

"Wie zegt dat we dat niet zijn? Die kisten daar beneden – denk je echt dat daar munitie in zit?"

Weber zweeg. Hij had zich dezelfde vraag gesteld. Hij voelde een opstand in de boot opkomen.

"We zijn niet langer blinde instrumenten van de oorlog", zei Gruber. Zijn woorden maakten indruk op de andere mannen. "We moeten aan onze families denken, aan een toekomst zonder bevelen van degenen die ons in deze waanzin hebben gestort!"

De mannen knikten. Hun gezichten in het valse licht van de gloeilampen toonden vastberadenheid, gedreven door de angst voor het onbekende.

"Wat stel je voor?", vroeg Schmidt.

"We stellen de kapitein voor de keuze", zei Gruber. "Ofwel keert hij terug, ofwel doen we het zonder hem."

"Dat is muiterij," zei Weber.

"Nee," zei Gruber. "Dit is nu verstandig."

Commandant Gerhardt voelde ondertussen dat hij zijn autoriteit verloor. Een van de mannen die hem altijd trouw was gebleven, bracht hem op de hoogte in zijn hut. Toen hij hoorde van de opkomende muiterij, stormde hij woedend en met getrokken pistool op het rebellerende deel van de bemanning af.

"Terug naar jullie posten! Dit is insubordinatie, dit is verraad", schreeuwde hij. Zijn stem trilde van woede. Hij kon nauwelijks geloven wat hij zag: de mannen bewogen geen millimeter, ze starden hem alleen maar aan. Ze leken nu bereid om hun lot in eigen handen te nemen.

"Kapitein," zei Gruber kalm, "de oorlog is voorbij. We hebben onze plicht gedaan. Nu willen we naar huis."

"Naar huis?" Gerhardt lachte bitter. "Er is geen thuis meer! Duitsland is bezet! De geallieerden zullen ons allemaal als oorlogsmisdadigers behandelen!"

"Dan is dat ons probleem," zei Schmidt. "Een probleem dat we moeten aanpakken."

"Jullie zijn mijn bemanning! Jullie volgen mijn bevelen!"

"Wiens bevelen zijn dat?", vroeg Gruber. "Het Reich bestaat niet meer. De marine bestaat niet meer. Wie geeft u het recht om over ons leven te beslissen?"

Gerhardt hief zijn pistool. "Dit geeft mij het recht."

Op dat moment trad Müller naar voren. Hij keek Gerhardt strak in de ogen. "Dat is genoeg, kapitein," zei Müller kalm. Hij liep naar de commandant toe. Met een snelle, vastberaden beweging sloeg hij het pistool uit Gerhardts hand. Het viel met een metalen geluid op de grond. Een dag geleden had hij zichzelf nog niet durven wagen aan zoiets.

"De mannen die willen, moeten we laten gaan", zei Müller. Zijn stem was diep en kalm, maar met autoriteit. "De zee is rustig."

Sommige mannen aarzelden.

"Müller," riep Gerhardt. "U maakt een fout! Een grote fout!"

"Misschien," antwoordde Müller. "Maar het is onze fout. Niet die van u."

Voor Skagen werd de onderzeeër tot stilstand gebracht. Hij schommelde in de rustige deining. Met haastige handelingen maakten ze drie rubberboten klaar. Gerhardt was zijn macht kwijt. Hij struikelde achteruit in de toren. Zijn ogen waren vol woede. "Jullie komen allemaal voor de krijgsraad", zei hij.

Maar zijn woorden klonken hol. Voor welke rechtbank, vroegen de mannen spottend terug, voor welke oorlog?

Gruber ging naar Gerhardt toe. "Kapitein, u kunt meegaan. We dwingen u niet om te blijven."

Gerhardt keek hem aan. "En de missie?"

"Welke missie? De oorlog is voorbij."

"De oorlog is niet voorbij," zei Gerhardt. "Hij verandert alleen van vorm."

"Vecht dan uw oorlog alleen."

De mannen laadden proviand, rantsoenen en persoonlijke bezittingen met hun zeetassen in de rubberboot. Ze verlieten het binnenste van de boot via de toren en gingen aan dek staan.

27 mannen hadden besloten de boot achter zich te laten. Gerhardt, Müller, Richter en 15 andere bemanningsleden bleven achter. Dat waren er genoeg om de boot te besturen, maar te weinig voor een echt veilige reis.

Toen verwijderde de rubberboot zich van U-2505. Müller en de rest van de bemanning stonden zwijgend toe te kijken. Weber was gebleven. Richter vroeg hem: "Waarom ben je niet meegegaan?"

"Ik weet het niet," antwoordde Weber. "Misschien omdat ik niet weet waarheen."

"Naar huis."

"Mijn thuis bestaat niet meer. De Russen zijn in mijn dorp."

Richter knikte begripvol. Veel van de mannen die waren gebleven, hadden soortgelijke verhalen. Ze hadden niets meer om naar terug te keren. Ze waren bang voor wat er na de oorlog zou komen.

De kapitein stond roerloos op de brug. Hij staarde naar de silhouetten van de rubberboten die in het zwakke maanlicht wegvoeren. Hij haalde diep adem. Toen wendde hij zich tot zijn gedecimeerde bemanning.

"Duikstation!" De bemanning reageerde. Ze hadden deze procedure al talloze keren uitgevoerd, maar nog nooit onder zulke gespannen omstandigheden. De brug werd ontruimd, het luik vergrendeld. "Duikkleppen sluiten!" De eerste officier gaf de bevelen, de matrozen bedienden de hendels. "Roer op diepte. Instrumenten controleren. Ballasttanks vollopen!" Het vertrouwde geluid van binnenstromend water vulde de onderzeeër. De lucht werd koeler. De boot gleed onder het wateroppervlak.

De mannen hielden zich stevig vast. Ze voelden hoe de onderzeeër onder hen tot leven kwam terwijl hij afdaalde in de diepten van de Skagerrak.

"Lucht uit de drijftanks", beval de kapitein.

Er stroomde nog meer water in de tanks om het drijfvermogen verder te verminderen en het zinken te versnellen. De bemanning keek gespannen naar de meetinstrumenten. Ze tikten onophoudelijk en gaven de toenemende diepte aan.

Het zachte zoemen van de elektromotoren vermengde zich met het gedempte geruis van het water dat de onderzeeër nu omringde. Müller en de kapitein keken zwijgend naar de meters totdat de onderzeeër zich op een veilige diepte bevond.

De kapitein knikte kort. In de veilige diepte van de oceaan zou de onderzeeër nu zijn lange reis naar Argentinië voortzetten. Hij was verborgen voor de ogen van de wereld.

De mannen gingen weer aan het werk. Het was iedereen duidelijk dat hun lot nu weer in handen van de kapitein lag. Müller leunde tegen de koele stalen wand van U-2505. Zijn blik viel op de overgebleven mannen. Hun gezichten zagen er spookachtig uit in het zwakke licht van de instrumentenverlichting. Er verscheen een diepe rimpel tussen zijn wenkbrauwen toen hij de ernst van hun situatie besepte. Ze waren nu met minder dan 20 man op een schip dat was ontworpen voor een bemanning van 57 man. Iedereen aan boord van de Type XXI-onderzeeër was opgeleid voor zijn specialisme. Van machinebediening tot navigatie, van bevoorrading tot wapenbediening. De automatisering aan boord had veel gemakkelijker gemaakt. Maar kon het het verlies van meer dan de helft van de bemanning compenseren?

Müller wist dat het van twee factoren afhing of ze Zuid-Amerika zouden bereiken: de werking van de ultramoderne, maar storingsgevoelige onderzeeër en het moreel van de bemanning.

De boot van het type XXI was technisch geavanceerd. Hij was ontworpen voor lange onderwaterreizen en hoge snelheden. Maar hij was ook complex. Elke man aan boord moest nu de taken van twee anderen op zich nemen, zonder de mogelijkheid om fouten te maken of zijn post te verlaten. Müllers gedachten gingen uit naar de machinekamerbemanning. Zij moest nu twee keer zo hard werken om de aandrijving draaiende te houden. En naar de navigators, die het zonder aflossing moesten stellen.

Een nog groter probleem was het moreel. Hoe lang zouden de mannen het volhouden, voortdurend op het randje van uitputting? De angst om door de geallieerden ontdekt te worden, het verlies van kameraden en de onzekerheid over de toekomst drukten zwaar op de bemanning. Het was als de diepten van de oceaan op de romp van hun onderzeeër.

"We moeten een plan maken voor de reis", zei Müller. "Het wordt krap, maar het is mogelijk." Hij sprak luid genoeg

zodat de mannen naast hem het konden horen. "We zullen de diensten moeten stroomlijnen. Van ieder van jullie zal meer worden gevraagd dan normaal."

Zijn ogen ontmoetten die van de omringende mannen. Hij zocht naar instemming en vond die in hun zwijgende knik. Ze wisten allemaal dat ze na de verloren oorlog alleen een verwoest vaderland zouden aantreffen als ze net als hun kameraden met de rubberboot waren gevluht.

"Automatisering zal ons helpen", zei hij. In gedachten liep hij de technische voordelen van het type XXI door. "De batterijen gaan langer mee, we kunnen dieper duiken en zijn sneller dan alles wat de geallieerden hebben. Als we slim zijn, als we samenwerken, als ieder van ons boven zichzelf uitstijgt, dan kunnen we het halen."

Sommigen knikten weer, anderen stonden er alleen maar uitgeput bij, maar waren bereid om door te gaan. Müller voelde een zware last op zijn schouders. Hij wist dat hij nu medeverantwoordelijk was voor iedereen aan boord.

"Rust nu. Over vier uur beginnen we met nieuwe diensten", zei hij. "Rust uit zolang het kan. We hebben nog een lange weg te gaan."

Zijn blik was gericht op de zeekaarten. Argentinië was een ver punt op het papier. Maar voor Müller en zijn mannen was het het symbool van hun hoop.

Op een middag inspecteerde Müller de radiokamer. Tussen de radioprotocolen vond hij een envelop met Noorse officiële zegels. Er stond "Fortrolig" op en het wapen van de Norges Bank. "Walter," riep hij hoofdmachinist Richter bij zich. "Kijk hier eens naar."

Richter kwam nieuwsgierig dichterbij. Müller opende de envelop en spreidde de documenten uit op het tafeltje.

"Is dit Noors?", vroeg Richter.

"Ja, maar hier zitten Duitse vertalingen bij." Müller wees naar de getypte bijlagen. "Dit zijn inbeslagnemingslijsten en transportopdrachten."

Richter las mee over zijn schouder. "Goudstaven uit de staatsreserve: 847 stuks", las hij voor. "Mijn god, Karl-Heinz. Dat is een hele staatskas."

"Kijk eens naar de datum", zei Müller en wees naar een document. "15 mei 1940 – een maand na de invasie."

"Ze hebben het land systematisch geplunderd."

Müller keek hem in de ogen. "Wij hebben het land geplunderd." Toen bladerde hij verder en kwam een lijst met Noorse namen tegen. "Hier staat 'Lijst van supporters'." Hij las de namen voor: "Erik Ohlson, industrieel uit Stavanger. Hij stelde transportcapaciteit ter beschikking."

"Zijn dat Noren die hieraan hebben meegewerkt?"

"Zo te zien wel." Müller vouwde de papieren op. "Dit is vijf jaar lang systematisch gepland, Walter. Wat hier in de kisten zit, is niet alleen Duitse buit."

"Wat doe je met de documenten?"

Müller aarzelde even en stopte ze toen in zijn uniformjas. "Ik bewaar ze. Als we het overleven, kan iemand deze documenten misschien gebruiken."

"Voor wie?"

"Voor degenen aan wie het goud toebehoort."

Richter knikte langzaam. "Je denkt al aan morgen."

"De oorlog is verloren, Walter. Maar misschien is er ooit een kleine kans om iets goed te maken."

Ze zwegen een tijdje en hoorden alleen het monotone gebrom van de motoren. "Die Lars Ohlson," zei Richter uiteindelijk. "Hij heeft waarschijnlijk kinderen."

"Misschien. Ze zullen welvarend opgroeien." Müller klopte op zijn jaszak. "Met wat van anderen is."

Ze hoorden alleen het monotone gebrom van de motoren. "Wat als iemand op een dag vraagt waar het goud echt vandaan kwam?"

Müller klopte op zijn jaszak. "Dan hebben we antwoorden."

De onderzeeër van het type XXI stak in juli de Atlantische Oceaan over, onder water, onzichtbaar, en dat wekenlang. Elke nacht kwam de onderzeeër naar de oppervlakte om frisse lucht te halen en zo de uitgeputte bemanning wat op te peppen.

De boot was uitgerust met een snorkelsysteem. Hierdoor konden de dieselmotoren onder water worden gebruikt en de accu's worden opgeladen zonder dat de boot naar de oppervlakte hoefde te komen. Maar het "snorkelen" was ingewikkeld: zodra de golven de buis aan de oppervlakte overspoelden en de klep sloot, nam de onderdruk in de boot toe. De dieselmotoren zuigden lucht aan. Dan moest er zo snel mogelijk weer voor verse lucht worden gezorgd, voordat de onderdruk de gezondheid van de bemanning kon schaden.

"Snorkel klaar!", meldde de uitkijk.

"Snorkel uitrijden", beval Müller.

De buis kwam uit de toren en brak door het wateroppervlak. Meteen begon het karakteristieke gesis van de binnenstromende lucht.

"Dieselmotoren starten", beval Müller.

In de machinekamer kwamen de grote motoren weer tot leven. Richter hield persoonlijk toezicht op de motoren. Bij de eerste ontstekingen was hij altijd nerveus – er kon te veel misgaan. "Stuurboordmotor draait", meldde Weber.

"Babordmotor draait", bevestigde een andere matroos.

"Het opladen van de accu begint", zei Richter in de megafoon.

Deze batterijen waren de levensader van de boot. Zonder deze batterijen zouden ze onder water hulpeloos zijn. Richter hield de laadindicatoren nauwlettend in de gaten.

Het leven aan boord van U-2505 werd een monotone cyclus van waakzaamheid en onderhoud. Deze werd onderbroken door korte, langverwachte en gevreesde momenten aan de oppervlakte. Ze doken en navigeerden door het donkere water. Ze telden de dagen en nachten op een route die hen door het uitgestrekte, meedogenloze blauw voerde.

Hun route was een doolhof van omwegen om de patrouilles te ontwijken. Onderdeks, in het gedempte licht van de kaartentafel, spraken Müller en Richter over hun twijfels. De spanning van de lange, eenzame dagen en de voortdurende angst om ontdekt te worden, stond op hun gezichten te lezen.

"Denk je dat het nog ver is?", vroeg Richter. Zijn stem was een zachte echo.

"Elke zeemijl lijkt wel honderd", zei Müller. Hij keek naar de lijn die hun route op de kaart markeerde. "Maar we kunnen nu niet meer terug, toch?"

"Nee, daar heb je gelijk in. Wat denk je dat er nog meer in de kisten zit, behalve dat Noorse goud?", vroeg Richter zachtjes.

Müller aarzelde. "Niets goeds. Anders zouden we niet zo ver hoeven te varen."

"Ik zou die documenten wel eens willen zien. Of misschien ook niet", zei Richter bitter.

"Maar dat is nu niet meer ons probleem."

"Is dat niet zo? We vervoeren het."

Müller keek naar de kaart. "We overleven het. Dat is het enige dat telt."

In het schijnsel van de gloeilampen spraken ze vaak over hun achtergelaten thuis en over de vraag of er een nieuw leven mogelijk was. Dat leek even ver weg als de sterren boven hen.

"We kunnen het," zei Müller uiteindelijk. Hij sprak meer tegen zichzelf dan tegen Richter. "We moeten wel."

Richter keek weer naar de kaart, naar de oneindige uitgestrektheid van de oceaan. "Ja," zei hij. "We moeten wel."

Een tijdje stonden de twee mannen zwijgend naast elkaar. Ze vervolgden hun stille odyssee totdat de onderzeeër en zijn bemanning een toevluchtsoord hadden gevonden. Of totdat de zee zijn recht zou doen gelden.

In de beklemmende benauwdheid van de onderzeeër was er een zeldzaam goed bijna in overvloed: tijd om na te denken. Machinegeluiden vulden de uren rond Müller en Richter. Beiden waren door de oorlog van hun families beroofd. Ze stonden nu voor een onzekere toekomst. "Ik heb genoeg van het leven op zee", zei Müller op een avond. Hij legde zijn handen op de kaart. "In Argentinië zou ik misschien iets kunnen opbouwen. Ik zou weer kunnen bakken. Misschien open ik wel een bakkerij."

Richter knikte langzaam. Zijn gedachten dwaalden af naar zijn tijd als koopman. "Ik heb gehoord over de markten in Buenos Aires", zei hij. "Misschien kan ik daar iets beginnen, een kleine winkel of een importbedrijf. Ergens ver weg van deze oorlog en de verwoesting." Hij stelde zich de markten voor: de drukte, de geur van kruiden en brood en mensen die hem welkom zouden heten.

"We hebben geen thuis meer om naar terug te keren," zei Richter.

"Misschien," zei Müller, "misschien kunnen we een nieuw thuis creëren. Een plek waar de herinneringen aan dit leven, aan deze oorlog, kunnen vervagen."

Beiden wisten dat het verleden hen nooit helemaal zou loslaten. Maar in de diepten van de oceaan, op de smalle grens tussen wanhoop en hoop, konden ze in ieder geval dromen van een toekomst die hen vrede zou kunnen brengen.

De zon was ondergegaan. Na bijna drie maanden op zee bereikte U-2505 eindelijk de brede monding van de Rio de la Plata in de Zuid-Atlantische Oceaan. De mannen aan boord hadden de grenzen van hun fysieke en mentale weerbaarheid bereikt. Hun gezichten waren ingevallen, hun ogen vermoeid en leeg.

Ze hadden nauwelijks geloofd dat ze de reis zonder pech of instortingen zouden kunnen doorstaan. Het nieuws dat ze eindelijk hun bestemming hadden bereikt, verspreidde zich snel in de onderzeeër. Maar de vermoeidheid liet weinig ruimte voor vreugde. De mannen staarden elkaar met uitdrukingsloze blikken aan. Ze wilden hun gevoelens bewaren voor een moment waarop ze het zich konden veroorloven om ze te tonen. "Land in zicht!", riep de uitkijk.

De mannen verdrongen zich onder het luik van de toren. "Ergens daar in het westen moet Montevideo aan stuurboord liggen", zei de navigatieofficier. "En ergens Buenos Aires aan bakboord."

Weber staarde ongelovig. "Zijn we er echt?"

"We zijn er," bevestigde Richter. "Maar nog niet aan het einde."

Kapitein Gerhardt stond voor hen. Zijn gezicht was even ondoorgrondelijk als altijd. Müller vroeg zich af hoe hij erin geslaagd was om tijdens de lange weken op zee een muiterij te voorkomen. Waarschijnlijk omdat iedereen het doel wilde bereiken. Maar toen kwam er een aankondiging die de stemming verstoorde: "We varen verder naar het zuiden", zei Gerhardt. Zijn stem trilde bijna onmerkbaar.

Er ging een gemompel door de bemanning. "Verder naar het zuiden?", herhaalde iemand. In zijn stem klonk een vleugje ongehoorzaamheid.

Gerhardts ogen vernauwden zich. "We kunnen hier niet aanmeren. Niet nu. Het is te gevaarlijk. Absoluut niet. Willen jullie krijgsgevangenen worden of een nieuw leven opbouwen in vrijheid?"

"Maar we zijn al drie maanden onderweg", zei Weber. "De mannen zijn uitgeput."

"De mannen houden het vol zolang dat nodig is," antwoordde Gerhardt scherp.

"Waarom kunnen we hier niet blijven?", vroeg Richter. "Ze zullen ons niets doen."

"Argentinië wil ons misschien opnemen", zei Gerhardt. "Maar de Britten en Amerikanen hebben overal agenten. We worden allemaal geïnterneerd zodra we aangemeerd zijn. Hier zijn we niet veilig." De woorden van de kapitein drukten zwaar op hen allen. Sommige mannen knikten berustend in hun uitputting. Anderen wisselden blikken vol twijfel en angst. Het vooruitzicht om verder op de vlucht te blijven en daarbij verder te leven in deze stalen benauwdheid was voor velen nauwelijks te verdragen.

Müller en Richter stonden apart. Op hun gezichten was een groeiende bezorgdheid te zien. Ze hadden gedroomd van een nieuw begin. Nu leek dat doel met elk bevel van de kapitein verder weg te raken. "Waarom kunnen we niet blijven?", mompelde Richter. Hij keek naar het donkere water van de Zuid-Atlantische Oceaan, dat vrijheid beloofde en toch onbereikbaar leek.

"Het is de kapitein", zei Müller zachtjes. "Misschien weet hij iets wat wij niet weten."

Duister omringde U-2505 toen het een week later eindelijk aanmeerde aan een afgelegen kade in de buurt van de Argentijnse stad San Antonio Este. Müller had de boot voorzichtig de baai in geloodst en de ligplaats gevonden. Heel langzaam waren ze naar de kade gevaren, waarna de touwen werden uitgeworpen en de boot werd vastgelegd. Op de kade stonden zware, grote vrachtwagens klaar. Zij zouden de

lading in ontvangst nemen. Het was een geruisloze actie die het einde van de reis markeerde.

Aan de rand van de laadoperatie stond een man in een donkere jas. Hij zag er autoritair uit, zijn blik leek ondoorgrondelijk. Hij begroette kapitein Gerhardt met een stevige handdruk. "Gefeliciteerd, commandant. U hebt geschiedenis geschreven."

Gerhardt knikte stijfjes. "Horst Kauz, goedenavond. De lading is onbeschadigd."

"Dat had ik verwacht. Uw reputatie gaat u zoals altijd voor."

De kisten met het goud werden door mannen in burgerkleding aan land gehesen. "Het is voor ons nieuwe rijk," zei Kauz.

"Welk rijk?", vroeg Müller, die erbij was gekomen staan.

Kauz keek hem koel aan. "Het rijk dat zal overleven. Het rijk waarin onze ideeën tellen."

De reis was nog niet ten einde toen de kisten van de U-2505 verdwenen. Müller en Richter hadden nog een taak te vervullen. Een laatste rit met de zwaarbeladen vrachtwagens. Ze legden meer dan 700 kilometer af door de eindeloze uitgestrektheid van Argentinië. Ze begeleidden het transport door kale landschappen en over bergpassen, diep Patagonië in. Het konvooi probeerde onopvallend te rijden en het goud naar zijn schuilplaats te brengen. Müller en Richter wisselden blikken. Achter hen, op de vrachtwagens, lag het Noorse goud.

De rit naar San Carlos Bariloche leek eindeloos te duren. Toen ze de plaats in de Andes bereikten, laadden ze de kisten over op kleinere, terreinwagens om het diep de bergen in te vervoeren.

Daar, tussen de Andes, namen Müller en Richter afscheid van hun kameraden. Ze schudden elkaar nog een laatste keer de hand. Daarna gingen ze hun eigen weg. Müller en Richter wilden in Bariloche blijven. De rest van de bemanning en kapitein Gerhardt verdwenen in de bergen. Maar de eerste

stuurman en de hoofdmachinist waren vastbesloten om hier een nieuw leven op te bouwen. De rest van de bemanning en kapitein Gerhardt verdwenen in de bergen.

De bakkerij die ze oprichtten, groeide snel. Het goud uit de onderzeeër was een geheim dat ze met zich meedroegen, maar niet wilden onthullen. Ook niet toen ze hoorden dat de onderzeeër tot zinken was gebracht nadat hij de haven van San Antonio Este had verlaten. Daardoor was er geen bewijs voor de onderneming in de laatste oorlogsdagen. De twee onderzeebootvaarders vestigden zich. Ze trouwden, stichtten gezinnen en woonden vele jaren in Bariloche. Müller had zijn bakkerij, Richter zijn kleine winkel. Hun kinderen speelden samen op de straten van het stadje.

Op een avond in 1972, bijna drie decennia na hun aankomst, zaten de twee vrienden voor de bakkerij van Müller. Ze dronken thee en keken naar de met sneeuw bedekte toppen van de Andes. "Weet je, Walter," zei Müller en nam een slok. "Eigenlijk denk ik dat we het juiste hebben gedaan."

Richter knikte. "Het is hier rustig en we kunnen ons leven leiden."

"De mensen hier accepteren ons zoals we zijn," zei Müller. "Ze vragen niet waarom we hier zijn."

"We hebben ons aangepast. We vallen niet meer op tussen de lokale bevolking."

"Onze kinderen spreken Spaans zoals de lokale bevolking," zei Müller. "Voor hen zijn we gewoon hun vaders, een bakker en een koopman. Voor hen zijn we geen voormalige onderzeebootvaarders."

Richter werd ernstig. "Denk je dat het juist was? Dat met het goud?"

Müller zweeg lang. "Dat was zeker niet juist. Maar anders waren we in krijgsgevangenschap beland."

"Maar het was gestolen goud."

"Ja, dat was het. Gestolen door mensen die een heel land hebben bedrogen, die zichzelf hebben verrijkt en miljoenen mensen hebben vermoord", zei Müller. "Maar je moet ook bedenken: wij hebben het niet gestolen. We hebben toen gewoon overleefd."

"Toch," zei Richter. "We zijn medeplichtig."

"Ja," zei Müller. "Dat zijn we. En dat zal altijd zo blijven."

Ze zwegen en keken naar de bergen. Beiden wisten dat het Noorse goud daarboven lag, verborgen in de Andes. Ze spraken er nooit over. Niet met hun vrouwen, niet met hun kinderen.

Totdat het vele decennia later weer zou opduiken.

HOOFDSTUK 1

AFTELLEN

Buenos Aires, het heden

De ochtendzon scheen door de ramen van de Casa Rosada. Het was winter in Buenos Aires, in juli, en de lucht was koud. President Harrison Calder zat aan zijn bureau en bestudeerde de dossiers voor zich. Hij was midden vijftig, had grijze haren en een oud litteken op zijn rechter slaap. Hij nam een slok espresso. De geur vermengde zich met een vleugje sigarenrook.

De deur van zijn kantoor ging open en zijn economisch adviseur, dr. Martinez, kwam binnen. De slanke man met de randloze bril droeg een stapel documenten.

"Goedemorgen, meneer de president," zei Martinez. "De nieuwste cijfers zijn binnen."

"Natuurlijk, Miguel. Ga zitten." Calder wees naar de stoel voor zijn bureau. "Hoe zien de cijfers eruit?"

"De inflatie is weer gestegen. Vorige maand was dat 6,2 procent."

Calder leunde achterover. "Op een gegeven moment moeten onze hervormingen toch effect hebben."

"Dat is precies wat ik met u wilde bespreken," zei Marti-